

บทที่ 3

การปรับโครงสร้างหนี้

3.1 ความหมายของการปรับโครงสร้างหนี้

การปรับโครงสร้างหนี้ หมายถึง กระบวนการที่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ดำเนินการประนีประนอมหนี้ หรือปรับเปลี่ยนกำหนดเวลาในการชำระหนี้ หรือข้อตกลงทางด้านสัญญาอื่นๆ ทั้งนี้ เพื่อให้ลูกหนี้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ในกระบวนการปรับ โครงสร้างหนี้ ลูกหนี้อาจมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินธุรกิจเป็นการชั่วคราวหรืออาจเป็นการถาวรในบางกรณี ทั้งนี้ เพื่อให้ธุรกิจของลูกหนี้มีความมั่นคงในระยะยาว

วิกฤตการณ์ทางการเงินเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้กับทุกธุรกิจ ซึ่งในบางกรณี ธุรกิจก็สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เป็นการภายใน แต่ในบางกรณี ก็อาจรุนแรงจนผู้ที่มีส่วนในสิทธิประโยชน์ของธุรกิจ อันได้แก่ ธนาคาร บริษัทผู้ค้า หรือผู้ถือหุ้น จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา หากธุรกิจปล่อยปละละเลยที่จะแก้ไขปัญหาทางการเงินแล้ว ธุรกิจก็อาจจะต้องเผชิญกับความล้มเหลวทางด้านธุรกิจ ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดความสูญเสียทางการเงินแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อพนักงานและเศรษฐกิจของชาติโดยรวมอีกด้วย ดังนั้นเพื่อความอยู่รอดและเพื่อความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว การปรับ โครงสร้างหนี้และ โครงสร้างธุรกิจจึงนับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง

นับตั้งแต่มีการลดค่าเงินบาทในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 ซึ่งได้ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจทั่วทั้งเอเชียขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจต่างๆ ต้องเผชิญกับปัญหาการขาดทุนอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรารวมถึงการหดตัวอย่างรุนแรงของตลาดและความต้องการของบริโภค ผลกระทบที่ตามมาคือธุรกิจเป็นจำนวนมากไม่สามารถแบกรับภาระหนี้สินที่มีอยู่และไม่สามารถชำระได้ทันตาม

กำหนด ในขณะที่ตัวกันธนาคารและสถาบันการเงินก็ต้องเผชิญกับปัญหาหนี้เสีย หรือ หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non- Performing Loan : NPL) เป็นจำนวนมาก ดังนั้น หากเรามองในภาพรวมแล้ว การปรับ โครงสร้างหนี้จึงไม่เพียงแต่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการฟื้นฟูกิจการของธุรกิจโดยทั่วไปเท่านั้น แต่ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยด้วย

3.2 ประโยชน์ของการปรับโครงสร้างหนี้

1. เปิดโอกาสให้ธุรกิจที่ประสบปัญหาทางการเงินสามารถกอบกู้สถานภาพของธุรกิจได้ ไม่ว่าจะเป็นวิธีการปรับเปลี่ยนกำหนดเวลาการชำระหนี้ การแปลงสภาพหนี้เป็นทุน การเพิ่มเงินลงทุนใหม่ หรือการจำหน่ายสินทรัพย์ที่ไม่ใช่สินทรัพย์หลัก เป็นต้น
2. เป็นหนทางที่เจ้าหนี้จะได้รับการชำระหนี้คืนในอัตราสูงสุด
3. เป็นทางออกที่ดีที่สุดเมื่อเทียบกับการที่ธุรกิจต้องเข้าสู่กระบวนการล้มละลายและพนักงานต้องเผชิญกับสถานะการว่างงาน
4. เปิดโอกาสให้ธุรกิจได้มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการดำเนิน ธุรกิจ เพื่อขยายส่วนแบ่งตลาด และรักษาความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว

3.3 ประเภทของการปรับโครงสร้างหนี้

ประเภทของการปรับ โครงสร้างหนี้จะแบ่งตามความเป็นมาและสาเหตุของการเข้าสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ และเมื่อเข้าสู่กระบวนการแล้วก็จะมีวิธีการปรับ โครงสร้างหนี้ที่ ถูกหนี้และเจ้าหนี้ตกลงร่วมกันซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อต่อไป ประเภทของการปรับโครงสร้างหนี้มี ดังนี้

- 1) การปรับโครงสร้างหนี้โดยความสมัครใจ หมายถึง การที่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ตกลงร่วมกันที่จะทำการปรับ โครงสร้างหนี้โดยไม่ต้องมีองค์กรใดเข้ามากำกับดูแล ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะเป็นผู้จัดทำแผนหรือหาผู้จัดทำแผนในการปรับ โครงสร้างหนี้เอง

2) การปรับโครงสร้างหนี้โดยมีองค์กรหรือบุคคลที่สามเข้ามากำกับดูแล การปรับโครงสร้างหนี้ประเภทนี้เกิดจากการที่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ไม่สามารถตกลงกันได้ จึงต้องมีผู้ตัดสินชี้ขาด ส่วนใหญ่ก็มักจะให้ศาลเป็นผู้ตัดสิน โดยที่ฝ่ายเจ้าหนี้หรือลูกหนี้หรือทั้งสองฝ่ายเป็นผู้ร้องขอต่อศาลให้เป็นผู้ตัดสินชี้ขาด โดยศาลอาจจะแต่งตั้งผู้จัดทำแผนการปรับโครงสร้างหนี้ในการดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้ ซึ่งหากลูกหนี้หรือเจ้าหนี้ไม่เห็นด้วยกับผู้จัดทำแผนก็สามารถยื่นคำคัดค้านได้

ในการปรับโครงสร้างหนี้ไม่ว่าจะเป็นประเภทใด สามารถแยกออกเป็น 2 กรณี โดยพิจารณาจากความสูญเสียที่เกิดขึ้นจากการปรับโครงสร้างหนี้ของธนาคารพาณิชย์ ดังนี้

1) การปรับโครงสร้างหนี้ทั่วไป คือการที่ธนาคารพาณิชย์และลูกหนี้ตกลงทำการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้โดยเจ้าหนี้ยังจะได้รับชำระหนี้คืนตามจำนวนเดิม

2) การปรับโครงสร้างหนี้ที่มีปัญหา (Trouble Debt Restructuring : TDR) การปรับโครงสร้างหนี้วิธีนี้จะทำให้ธนาคารพาณิชย์มีส่วนสูญเสียจากการปรับโครงสร้างหนี้ให้กับลูกหนี้ เช่น การลดเงินต้น ลดดอกเบี้ย เป็นต้น ซึ่งส่วนสูญเสียนี้ธนาคารพาณิชย์สามารถนำมาขอรับความช่วยเหลือจากทางการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดได้

3.4 วิธีการปรับโครงสร้างหนี้

หลักเกณฑ์การปรับโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินถูกกำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทยตามหนังสือที่ ธปท.ง(ว)1837/2541 ลงวันที่ 2 มิถุนายน 2541 โดยหลักเกณฑ์ที่ประกาศนี้เป็นเพียงการกำหนดวิธีการเบื้องต้นที่สถาบันการเงินพึงปฏิบัติในการปรับโครงสร้างหนี้ ดังนั้น นโยบาย วิธีการ และขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างหนี้ สถาบันการเงินแต่ละแห่งจะต้อง

เป็นผู้กำหนดในรายละเอียด โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการของสถาบันการเงินนั้นๆ แต่สาระสำคัญของหลักเกณฑ์การปรับโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงินสามารถแยกเป็นวิธีการหลักๆ 9 วิธีการดังนี้

3.4.1 ลดเงินต้นและ/หรือดอกเบี้ยรับ

การลดเงินต้นและ/หรือดอกเบี้ยรับเป็นเหมือนกับการปลดหนี้ อันจะทำให้สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้ต้องมีการสูญเสียในส่วนที่ควรจะได้ การใช้วิธีการนี้ในการปรับโครงสร้างหนี้ นั้น สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้จะต้องทำให้สอดคล้องอายุโครงการของลูกค้าและต้องสอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าและช่วยให้ฐานะทางการเงินของลูกค้าดีขึ้นจนมีความสามารถที่จะจ่ายชำระหนี้คืนได้ตามข้อตกลง

3.4.2 ลดอัตราดอกเบี้ยในสัญญาปรับโครงสร้างหนี้

การลดอัตราดอกเบี้ยในสัญญาปรับโครงสร้างหนี้ นั้นเป็นวิธีที่จะมีผลทำให้มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตต่ำกว่ามูลค่าหนี้ทั้งสิ้นตามบัญชีอันจะทำให้สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้ต้องมีการสูญเสียในส่วนที่ควรจะได้ การใช้วิธีการนี้ในการปรับโครงสร้างหนี้ นั้น สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้จะต้องทำให้สอดคล้องอายุโครงการของลูกค้าและต้องสอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกค้าและช่วยให้ฐานะทางการเงินของลูกค้าดีขึ้นจนมีความสามารถที่จะจ่ายชำระหนี้คืนได้ตามข้อตกลง

3.4.3 การแปลงหนี้เป็นทุน

ตามกฎหมายแพ่ง(ในกรณีของบริษัทจำกัด) และกฎหมายมหาชน(ในกรณีบริษัท(มหาชน) จำกัด) ไม่สามารถหักกลบลบหนี้ระหว่างหนี้สินบริษัทกับค่าหุ้น หากสถาบันการเงินใดจะดำเนินการปรับโครงสร้างหนี้ด้วยการแปลงหนี้เป็นทุนในบริษัทลูกหนี้ของตน จึงไม่สามารถที่จะดำเนินการทางบัญชีได้ทันที แต่จะต้องแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้จะต้องนำเงินมาชำระค่าหุ้นให้แก่บริษัทที่เป็นลูกหนี้ก่อน ส่วนขั้นตอนที่สองทางบริษัทที่เป็นลูกหนี้ก็จะนำเงินส่วนนั้นมาทำการชำระหนี้คืนให้กับสถาบันการเงิน ซึ่งวิธีนี้

อาจจะสร้างความยุ่งยากให้แก่สถาบันการเงินในการปรับโครงสร้างหนี้ด้วยการแปลงหนี้เป็นทุน ภายหลังจากการแปลงหนี้เป็นทุนสถาบันการเงินจะอยู่ในฐานะของผู้ถือหุ้นตามสัดส่วนของจำนวนหนี้ที่แปลงเป็นทุน การแปลงหนี้เป็นทุนนี้ในทางปฏิบัติสถาบันการเงินไม่ได้รับชำระเงินจริงแต่เป็นการบรรเทาภาระของลูกหนี้และในบางกรณีที่มีการขาดทุนจากการแปลงหนี้ก็สามารถคิดเป็นค่าใช้จ่ายได้และยังได้รับการยกเว้นเรื่องของการไม่ต้องชำระภาษีธุรกิจเฉพาะและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทางกรมสรรพากรด้วย

3.4.4 ขยายระยะเวลาชำระหนี้ (จากหนี้เดิม ซึ่งเป็นหนี้ระยะยาวอยู่แล้ว)

วิธีนี้เปรียบเสมือนการผ่อนปรนเงื่อนไขการชำระหนี้ให้แก่ลูกหนี้อันจะทำให้สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้ต้องมีการสูญเสียในส่วนที่ควรจะได้ การใช้วิธีการนี้ในการปรับโครงสร้างหนี้ นั้น สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้จะต้องทำให้สอดคล้องอายุโครงการของลูกหนี้และต้องสอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้และช่วยให้ฐานะทางการเงินของลูกหนี้ดีขึ้นจนมีความสามารถที่จะจ่ายชำระหนี้คืนได้ตามข้อตกลง

3.4.5 ปรับหนี้ระยะสั้นให้เป็นหนี้ระยะยาว

ในกรณีที่สถาบันการเงินให้กู้ยืมระยะสั้นโดยไม่สอดคล้องกับโครงสร้างธุรกิจของลูกหนี้ สถาบันการเงินควรจะทำการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้างธุรกิจของลูกหนี้ กรณีที่เป็นการปรับหนี้ระยะสั้นให้เป็นหนี้ระยะยาวก็จะเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยจากอัตราดอกเบี้ยของหนี้ระยะสั้นเป็นอัตราดอกเบี้ยของหนี้ระยะยาวด้วย

3.4.6 ให้ระยะเวลาปลอดหนี้ (grace period) ในส่วนของเงินต้นและ/หรือดอกเบี้ย

วิธีนี้เป็นการบรรเทาภาระของลูกหนี้โดยกำหนดระยะเวลาที่ลูกหนี้จะสามารถชำระหนี้ให้กับสถาบันการเงินได้ การใช้วิธีการนี้ในการปรับโครงสร้างหนี้ นั้น สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้จะต้องทำให้สอดคล้องอายุโครงการของลูกหนี้และต้องสอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้และช่วยให้ฐานะทางการเงินของลูกหนี้ดีขึ้นจนมีความสามารถที่จะจ่ายชำระหนี้คืนได้ตามข้อตกลง

3.4.7 รับโอนสินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันหนี้

การรับโอนสินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันหนี้จะต้องมีการตีราคาหลักประกัน ซึ่งการประเมินราคาหลักประกันนี้สามารถทำตามหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของธนาคารแห่งประเทศไทย ถ้าหากมูลค่าที่คำนวณได้มีมูลค่าต่ำกว่ายอดหนี้จะต้องตัดจำหน่ายยอดลูกหนี้ให้หมดไปและต้องนำมูลค่าหลักประกันมาใช้ในการคำนวณเงินสำรองสำหรับส่วนสูญเสียที่อาจเกิดขึ้น และส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นสถาบันการเงินสามารถตัดเป็นค่าใช้จ่ายได้

3.4.8 รับโอนสินทรัพย์ที่มีใช้สินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันหนี้

การรับโอนสินทรัพย์ที่มีใช้สินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันหนี้ จะใช้หลักเกณฑ์เดียวกับ การรับโอนสินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันหนี้

3.4.9 รับโอนสินทรัพย์โดยมีสัญญาให้สิทธิลูกหนี้ขอโอนกลับคืน

การรับโอนสินทรัพย์โดยมีสัญญาให้สิทธิลูกหนี้ขอโอนกลับคืน เป็นการโอนทรัพย์สินให้เจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงินโดยมีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรที่ต้องครบถ้วนตามกฎหมายระหว่างสถาบันการเงินกับลูกหนี้ว่าจะโอนทรัพย์สินกลับคืนให้แก่ลูกหนี้เมื่อมีการชำระหนี้ตามสัญญาการปรับโครงสร้างเรียบร้อยแล้ว ในส่วนของ การตีราคาก็จะใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการรับโอนสินทรัพย์ที่เป็นหลักประกันหนี้

3.5 องค์กรที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้

ในการเข้าสู่กระบวนการการปรับโครงสร้างหนี้จะมีขั้นตอนและการดำเนินการที่ค่อนข้างจะยุ่งยากซับซ้อน โดยเฉพาะกรณีที่มีมูลค่าของหนี้สูง ในบางครั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ไม่สามารถตกลงกันได้ หรือตกลงกันได้แต่ประสบปัญหาที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนของการปรับโครงสร้างหนี้ ดังนั้นจึงมีองค์กรต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อให้การปรับโครงสร้างหนี้สำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ของทุกฝ่าย ซึ่งองค์กรเหล่านี้มีทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีองค์กรที่สำคัญดังนี้

3.5.1 ที่ปรึกษาทางการเงิน (Financial Advisor)

ในการปรับโครงสร้างหนี้ลูกหนี้จะต้องมีการเจรจากับสถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้พร้อม กับจัดทำแผนการปรับโครงสร้างหนี้เพื่อประโยชน์ด้านสภาพคล่องทางการเงินและเพิ่มความมั่นคง ต่อฐานะทางการเงินของตัวลูกหนี้เองรวมทั้งทำให้บริษัทสามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ จากการ จัดทำแผนการปรับโครงสร้างหนี้ที่ต้องจัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการยื่นขอปรับโครงสร้างหนี้ทำ ให้เกิดธุรกิจใหม่ที่ได้รับความสะดวกจากสถาบันการเงิน คือ การรับเป็นที่ปรึกษาทางการเงินเพื่อจัด ทำแผนปรับโครงสร้างหนี้ให้กับลูกค้า สำหรับรายชื่อที่ปรึกษาทางการเงินที่สามารถปรับโครง- สร้างหนี้ให้กับลูกค้าเป็นผลสำเร็จโดยมีมูลค่าในการปรับ โครงสร้างหนี้ตั้งแต่ 500 ล้านบาทขึ้นไป (ข้อมูลถึง 31 กรกฎาคม 2542) แสดงดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงรายชื่อที่ปรึกษาทางการเงินที่ปรับโครงสร้างหนี้ให้กับลูกค้าสำเร็จในวงเงิน 500 ล้านบาทขึ้นไป

ลำดับ	รายชื่อที่ปรึกษาทางการเงิน	จำนวน ลูกค้า	จำนวนเงิน (ล้านบาท)
1	ธนาคารเครดิต ลีออนเนตส์ จำกัด สาขากรุงเทพ	1	610.50
2	ธนาคารเครดิต อะกรีกอล อินโดสุเอช จำกัด สาขากรุงเทพ	2	16,354.00
3	ธนาคารเอบีเอ็น แอมโร จำกัด สาขากรุงเทพฯ	4	7,651.00
4	บริษัท เลห์แมน บราเดอร์ส (ไทยแลนด์) จำกัด	2	40,959.00
5	บริษัท สยาม ซิตี เอ็ม. บี จำกัด	1	696.80
6	บริษัท สยามวานิชธุรกิจ จำกัด	3	10,494.00
7	บริษัทเงินทุน กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	1	723.50
8	บริษัท ไพร์ชวอเตอร์เฮาส์กรุ๊ปเปอร์ส เอฟเอเอส จำกัด	2	14,000.00
9	บริษัทหลักทรัพย์ ธนชาติ จำกัด	1	4,080.00
10	บริษัทหลักทรัพย์ ธนสยาม จำกัด	2	7,317.00
	รวม	19	102,885.80

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

โดยทั่วไปแล้วบริษัทที่ปรึกษาทางการเงินจะทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. จัดทำแผนการดำเนินงานธุรกิจและประเมินสภาพคล่องของกระแสเงินสดและผลประกอบการเพื่อสนับสนุนแผนการปรับโครงสร้างหนี้
2. จัดเตรียมและจัดทำแผนการปรับโครงสร้างหนี้
3. ติดตามผลการดำเนินงานทางธุรกิจและสภาพคล่องของกระแสเงินสด
4. ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการระดมทุนและจัดหาผู้ร่วมทุน

3.5.2 ผู้ไกล่เกลี่ย (Mediator)

การปรับโครงสร้างหนี้ เป็นกระบวนการที่เจ้าหนี้และลูกหนี้สมัครใจมาพบกันเพื่อหารือเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้โดยมีวัตถุประสงค์ให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ และเจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ได้อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม แต่ในการเจรจานั้นบางครั้งอาจเกิดข้อขัดแย้งที่ไม่สามารถตกลงกันได้ส่งผลให้กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ต้องล่าช้าหรือหยุดชะงัก ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ (สปน.) จึงได้เสนอให้มีการจัดตั้ง ผู้ไกล่เกลี่ยขึ้น โดยผู้ไกล่เกลี่ยนี้จะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่สามที่เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาคือพิพาทระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ ในการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย คณะกรรมการกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ (คปน.) จะเป็นผู้แต่งตั้งตามคำร้องขอของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย เมื่อคัดเลือกแล้ว คปน. ก็จะแจ้งรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ถ้าหากฝ่ายใดเห็นว่าผู้ไกล่เกลี่ยที่ได้รับการแต่งตั้งไม่เหมาะสมก็สามารถยื่นคัดค้านได้ซึ่ง คปน. ก็จะมีการทบทวนการแต่งตั้งจนทุกฝ่ายเห็นชอบร่วมกันแล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยต่อไป โดยทั่วไปบทบาทและหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยมีดังนี้

1. สร้างความเชื่อถือให้เป็นที่ยอมรับทั้งสองฝ่าย
2. ควบคุมให้คู่กรณีดำเนินการตามขั้นตอนของการไกล่เกลี่ย
3. นำอภิปรายเพื่อลดข้อขัดแย้งและความไม่มีเหตุผลของคู่กรณี
4. ประสานการสื่อสารระหว่างคู่กรณีเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน
5. เสนอแนะทางเลือกที่เป็นประโยชน์ต่อการเจรจา
6. สร้างบรรยากาศที่ดีในการเจรจา

3.5.3 คณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ (คปน.)

เป็นคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นจากมติในการประชุมเมื่อ วันที่ 22 มิถุนายน 2541 ของคณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ(กรอ.) เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้การเจรจาปรับโครงสร้างหนี้ และการประนอมหนี้ระหว่างภาคเอกชนและสถาบันการเงินเกิดผลโดยเร็ว โดยให้ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยทำหน้าที่ประธาน และมีผู้แทนจากองค์กรเอกชนเข้าร่วม ซึ่งประกอบด้วย

(1) ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย	เป็นประธาน
(2) นายศิวะพร ทรรัตนนท์	เป็นรองประธานกรรมการ
(3) ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย	เป็นกรรมการ
(4) ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	เป็นกรรมการ
(5) ประธานสมาคมธนาคารไทย	เป็นกรรมการ
(6) ประธานสมาคมบริษัทเงินทุน	เป็นกรรมการ
(7) ประธานสมาคมธนาคารต่างชาติ	เป็นกรรมการ
(8) ผู้อำนวยการอาวุโส สายปรับโครงสร้างหนี้
ธนาคารแห่งประเทศไทย	เป็นกรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่เป็นตัวกลางผลักดันให้การเจรจาปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ดำเนินการต่อไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่มีการเจรจามีปัญหาหรืออุปสรรค ติดตามพัฒนาการของการปรับโครงสร้างหนี้ ทบทวน หรือกำหนดนโยบาย เพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้

3.5.4 คณะอนุกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้

ประกอบด้วยผู้แทนจากทางการ 3 คน ภาคเอกชน 5 คน และจากสถาบันการศึกษา 1 คน ดังนี้

(1) นายศิวะพร ทรธรานนท์
ที่ปรึกษาผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย	
(2) ผู้แทนสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย	ประธาน
(3) ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
(4) ผู้แทนสมาคมธนาคารไทย	อนุกรรมการ
(5) ผู้แทนสมาคมบริษัทเงินทุน	อนุกรรมการ
(6) ผู้แทนสมาคมธนาคารต่างชาติ	อนุกรรมการ
(7) ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันการศึกษา	อนุกรรมการ
(8) ผู้อำนวยการ ฝ่ายโครงการพิเศษและการวิเคราะห์
สาขนโยบายสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
(9) ผู้อำนวยการอาวุโส สายปรับโครงสร้างหนี้
ธนาคารแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ

มีหน้าที่ ปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ เพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ ประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ เพื่อรับฟังปัญหาในการดำเนินงานและหาแนวทางรวมทั้งเสนอข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการปรับโครงสร้างหนี้

3.5.5 คณะอนุกรรมการปรับโครงสร้างหนี้จังหวัด

องค์ประกอบ

(1) ผู้ว่าราชการจังหวัด	ประธาน
(2) ประธานหอการค้าจังหวัด	รองประธาน
(3) ประธานสภาอุตสาหกรรมจังหวัด	รองประธาน
(4) ประธานชมรมธนาคารพาณิชย์จังหวัด	อนุกรรมการ
(5) ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทยทุกสาขาภาค	อนุกรรมการ
(6) ผู้จัดการสาขาธนาคารพาณิชย์ในทุกจังหวัด	อนุกรรมการ
(7) ประธานสหภาพนายความจำกัด	อนุกรรมการ
(8) อัยการจังหวัด	อนุกรรมการ
(9) กิ่งจังหวัด	อนุกรรมการ
(10) อุตสาหกรรมจังหวัด	อนุกรรมการ
(11) พาณิชย์จังหวัด	อนุกรรมการ
(12) ที่ดินจังหวัด	อนุกรรมการ
(13) หัวหน้าสำนักงานจังหวัด	อนุกรรมการและเลขานุการ

1) สำนักปรับโครงสร้างหนี้ 1- 8 ทำหน้าที่ประสานงานกับเจ้าหนี้และลูกหนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปรับโครงสร้างหนี้โดยตรง

2) สำนักปรับโครงสร้างหนี้ 9 รับผิดชอบงานด้านเลขานุการของ กปน. และคณะกรรมการฯ รวบรวมและติดตามข้อมูลสถิติเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างหนี้ จัดเตรียมวาระการประชุม จัดทำเอกสารเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนประสานงานกับภาครัฐและเอกชน ในการออกมาตรการและแนวทางดำเนินการเพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างหนี้

3.6 ัญญาการปรับโครงสร้างหนี้

เพื่อให้กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย สมาคมธนาคารไทย สมาคมบริษัทเงินทุนและสมาคมธนาคารต่างชาติ ได้ร่วมกันร่างสัญญาในการปรับโครงสร้างหนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหนี้และลูกหนี้เข้าใจถึงบทบาทของตนและประโยชน์ของการปรับโครงสร้างหนี้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวรวมถึงขั้นตอนต่างๆ ที่เจ้าหนี้และลูกหนี้ต้องปฏิบัติเมื่อเข้าสู่กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ตามสัญญา สัญญาการปรับโครงสร้างหนี้มีสองฉบับ ดังนี้

1. สัญญาข้อตกลงระหว่างเจ้าหนี้ (Inter-Creditor Agreement) ในกรณีที่ลูกหนี้มีเจ้าหนี้หลายรายในการปรับโครงสร้างหนี้จะต้องมีการตกลงร่วมกันระหว่างเจ้าหนี้เพื่อลดข้อขัดแย้งที่อาจมีขึ้นในกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ จึงได้มีการทำสัญญานี้ขึ้นโดยมีสาระสำคัญดังนี้
 - กำหนดให้เจ้าหนี้ระบุเหตุผลที่คัดค้านหรือปฏิเสธไม่ยอมรับแผนปรับโครงสร้างหนี้ให้ชัดเจน
 - กำหนดให้เจ้าหนี้ที่ได้ลงนามในสัญญาต้องดำเนินการส่งเสริมแผนปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่เจ้าหนี้ได้มีมติเห็นชอบแล้ว

- ในกรณีที่แผนปรับ โครงสร้างหนี้ที่เสนอไม่ได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหนี้ในสัดส่วนที่สูงพอที่จะถือเป็นมติเห็นชอบแต่ได้รับความเห็นชอบอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนเจ้าหนี้หรือยอดหนี้คงค้างในสัญญา คณะผู้ชี้ขาดสามารถตัดสินใจที่เสนอใหม่ได้ โดยมตินั้นผูกมัดให้เจ้าหนี้ที่ลงนามในสัญญาต้องปฏิบัติตามมติของคณะผู้ชี้ขาด
 - คณะผู้ชี้ขาดสามารถตัดสินใจเพียงว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบเท่านั้น
 - เจ้าหนี้จะต้องดำเนินการตามกฎหมายกับลูกหนี้ทันทีถ้าแผนที่เสนอใหม่(หลังจากผ่านการแก้ไขมาแล้วครั้งหนึ่ง) ไม่ผ่านความเห็นชอบจากเจ้าหนี้หรือคณะผู้ชี้ขาด
 - ในกรณีที่เจ้าหนี้ผิดสัญญา (ซึ่งการผิดสัญญาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อกระบวนการปรับโครงสร้างหนี้) เจ้าหนี้จะถูกปรับไม่เกินร้อยละ 50 ของยอดหนี้คงค้าง ทั้งนี้จำนวนที่ถูกปรับต้องไม่น้อยกว่าหนึ่งล้านบาท
 - ในกรณีที่ลูกหนี้มียอดคงค้าง(เงินต้น) เกินหนึ่งพันล้านบาท เจ้าหนี้สามารถที่จะไม่ร่วมกระบวนการปรับ โครงสร้างหนี้ตามสัญญานี้ได้หากได้แจ้งความจำนงภายใน 10 วันทำการนับแต่ได้รับแจ้งจาก คปน. และได้เสนอแผนให้คณะผู้ชี้ขาดพิจารณาอนุมัติแล้ว
2. สัญญาระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ (Debtor-Creditor Agreement) มีสาระสำคัญดังนี้
- ลูกหนี้และเจ้าหนี้หรือคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ (คปน.) สามารถเรียกประชุมระหว่างเจ้าหนี้เพื่อให้เกิดการเจรจาปรับโครงสร้างหนี้สำหรับลูกหนี้ที่อยู่ในโครงการปรับ โครงสร้างหนี้ตามสัญญา
 - ลูกหนี้จะต้องประชุมในสัญญาระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ก่อนการประชุมระหว่างเจ้าหนี้ครั้งแรกมิฉะนั้นเจ้าหนี้จะฟ้องล้มละลายหรือฟ้องบังคับหลักประกัน

- กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ จะต้องมีการแต่งตั้งแกนนำและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการและประสานงานให้การปรับโครงสร้างหนี้เป็นไปตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนด
- สำหรับลูกหนี้ มีการตกลงขั้นต้นในเรื่องการเปิดเผยข้อมูล การกำหนดค่าใช้จ่ายและเงื่อนไขการปฏิบัติของลูกหนี้
- กำหนดให้ลูกหนี้จัดเตรียมและนำส่งข้อมูลขั้นต้นภายใน 7 วัน และข้อมูลอื่นรวมถึงร่างแผนการปรับโครงสร้างหนี้ของธุรกิจภายใน 2 เดือน นับแต่การประชุมปรับโครงสร้างหนี้ระหว่างเจ้าหนี้ครั้งแรก
- ในกรณีที่มีข้อขัดแย้งระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้อาจกำหนดให้มีผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งเป็นบุคคลที่สามเพื่อพิจารณาตัดสิน
- หากมีการกระทำที่ถือว่าการผิดสัญญา เจ้าหนี้ที่มีขอดหนี้รวมร้อยละ 26 ของขอดหนี้คงค้างทั้งหมดสามารถส่งหนังสือแจ้งลูกหนี้ถึงการผิดสัญญาและยกเลิกสัญญาได้
- เจ้าหนี้สามารถฟ้องล้มละลายหรือปรับโครงสร้างองค์กรและการบริหารใหม่ได้ถ้าลูกหนี้มีการผิดสัญญาถึง 3 ครั้ง
- ในกรณีที่เจ้าหนี้ไม่ให้ความเห็นชอบแผนที่ได้มีการเสนอหรือไม่ให้ความเห็นชอบแผนซึ่งมีการยอมรับแล้ว เจ้าหนี้จะถูกปรับสูงสุดไม่เกินร้อยละ 10 ของขอดหนี้คงค้างและไม่ต่ำกว่า 500,000 บาท

3.7 ความช่วยเหลือที่ได้รับจากทางการ

การที่จะทำให้กระบวนการปรับโครงสร้างหนี้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากเจ้าหนี้และลูกหนี้ที่จะร่วมกันแก้ปัญหาอย่างแท้จริง รวมทั้งในบางกรณี อาจจำเป็นต้องได้รับแรงสนับสนุนจากทางการในการช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการปรับโครงสร้างหนี้ โดยส่วนของทางการได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และให้ความสนับสนุนในด้านต่างๆ ดังนี้

เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2541 คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) ได้ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ 1 ชุด โดยคณะกรรมการดังกล่าวได้จัดตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ 1 ชุด เพื่อทำหน้าที่ทบทวนหรือกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ และเป็นตัวกลางผลักดันให้การเจรจาปรับโครงสร้างหนี้ดำเนินต่อไปได้ ซึ่งทางรพท. ได้ทำการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ (สปน.) ขึ้นเป็นส่วนงานหนึ่งในรพท. เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ร่วมกับคณะกรรมการ 2 ชุดแรก นอกจากนี้ กระทรวงมหาดไทยยังได้ดำเนินการให้ทุกจังหวัดจัดตั้งอนุกรรมการปรับโครงสร้างหนี้จังหวัดเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้เสียและส่งเสริมการปรับโครงสร้างหนี้ของแต่ละจังหวัดด้วย เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2541 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือเวียน เรื่องหลักเกณฑ์การปรับโครงสร้างหนี้และหลักเกณฑ์การประเมินมูลค่าหลักประกันของสถาบันการเงิน เพื่อกำหนดวิธีการเบื้องต้นที่สถาบันการเงินพึงปฏิบัติในการปรับโครงสร้างหนี้ และเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2542 รพท. ได้มีหนังสือเวียนหลักเกณฑ์การปรับโครงสร้างหนี้ของสถาบันการเงิน (รพท.ยกเลิกหลักเกณฑ์ฉบับวันที่ 2 มิถุนายน 2541) ซึ่งปรับปรุงหลักเกณฑ์เดิมให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นในทางปฏิบัติ และนำปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) สถาบันการเงินจะต้องกำหนดนโยบายและมาตรการ รวมทั้งระเบียบวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบในการปรับโครงสร้างหนี้ไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยจะต้องครอบคลุมถึงแนวทางในการพิจารณาปรับโครงสร้างหนี้ทั้งกระบวนการ ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ แนวทางในการวิเคราะห์และคัดเลือกลูกหนี้ การติดตามดูแล การรายงานผลการปฏิบัติงาน และนโยบายทางบัญชีที่เกี่ยวกับการปรับโครงสร้างหนี้ และต้องจัดตั้งหน่วยงานหรือกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เป็นอิสระ หรือให้บุคคลที่สามที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการปรับโครงสร้างหนี้ทำหน้าที่นั้นแทน

2) สถาบันการเงินควรจัดทำรายงานการวิเคราะห์ลูกหนี้และเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา อาทิ สาเหตุที่หนี้มีปัญหา ความเสี่ยงทางการเงินของลูกหนี้ การคาดการณ์เกี่ยวกับการรับชำระหนี้คืนเต็มจำนวน การประเมินคุณภาพทางด้านการบริหารและมูลค่าหลักประกันของลูกหนี้ เงื่อนไขผ่อนปรนที่ให้กับลูกหนี้ เป็นต้น

3) ติดตามผลหลังการปรับโครงสร้างหนี้ โดยจัดให้มีระบบการติดตามลูกหนี้ภายหลังการปรับโครงสร้างหนี้อย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ

4) กำหนดวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการปรับโครงสร้างหนี้ ดังนี้

(1) หากราคาตามบัญชีใหม่ของลูกหนี้ต่ำกว่าราคาตามบัญชีเดิมรวมดอกเบี้ยค้างรับ สถาบันการเงินต้องบันทึกส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นในงบกำไรขาดทุนในงวดนั้น โดยราคาตามบัญชีใหม่ของลูกหนี้ให้คำนวณตามลำดับวิธี ดังนี้

ก) คำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับตามเงื่อนไขใหม่ โดยใช้อัตราส่วนลดที่เป็นอัตราดอกเบี้ยตลาด (Market Interest Rate) เช่น MLR MOR MRR ของสถาบันการเงินนั้น หรือ LIBOR SIBOR กรณีเป็นสินเชื่อกู้เงินตราต่างประเทศ ในการคำนวณ

ข) ใช้ราคาตลาดของลูกหนี้หากลูกหนี้รายนั้นมีการซื้อขายในตลาด เช่น ราคาประมูลจากปรส.

ค) ใช้ราคายุติธรรมของหลักประกัน ตามเกณฑ์การประเมินตามที่ปรท.กำหนด

กรณีที่ดินสถาบันการเงินรับชำระหนี้โดยการรับโอนสิทธิ์ ทรัพย์สิน ทรัพย์สิน ทรัพย์สิน หรือการแปลงหนี้ เป็นทุน ให้สถาบันการเงินตัดจำหน่ายยอดลูกหนี้ให้หมดไป และบันทึกสิทธิ์ที่รับโอนมา ด้วย ราคายุติธรรมของ สิทธิ์ที่รับโอน โดยส่วนสูญเสียที่เกิดขึ้นให้บันทึกในงบกำไรขาดทุนทันที ที่มี การรับโอน

(2) สถาบันการเงินต้องจัดชั้นและกันเงินสำรองลูกหนี้ที่ได้รับการปรับโครงสร้างหนี้ ตาม เกณฑ์ที่รพท.กำหนด

ทางการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ที่ปรับโครงสร้างหนี้ตามหลัก เกณฑ์ที่รพท.กำหนด ในช่วงตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2541 ถึง 31 ธันวาคม 2542 อาทิ ยกเว้นภาษีเงิน ได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลสำหรับเงินที่เจ้าหนี้ได้ปลดหนี้หรือลดหนี้ให้ หรือเงินที่เจ้าหนี้ได้รับ จากการโอนทรัพย์สินและการขายสินค้าและบริการ ยกเว้นภาษีธุรกิจเฉพาะร้อยละ 3.3 ของราคา โอนที่ดินหรือราคาประเมินที่ดิน เป็นต้น